

Posudek vedoucího diplomové práce Jakuba Rídl

Diverzita mitochondriální DNA jemenských populací: příspěvek regionálního vzorkování k interpretaci genetické struktury jihu Arabského poloostrova

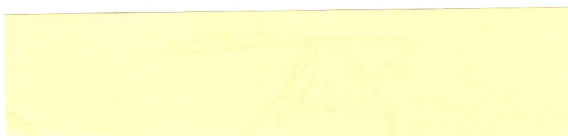
Předkládaná diplomová práce vyhodnocuje diverzitu mitochondriální DNA třech jemenských populačních vzorků, které přispívají ke zpřesnění naší doposud poměrně mlhavé představy o genetické diverzitě jihu Arabského poloostrova. Přestože paleoantropologické i genetické doklady dnes svědčí o vzniku anatomicky moderního člověka ve východní Africe již před 150 – 200 tisíci lety, k prvním úspěšným kolonizacím euroasijského kontinentu docházelo až mnohem později ve dvou migračních vlnách. Zatímco mladší a lépe zdokumentovaný průnik procházel skrze Blízký východ před cca 45 tisíci lety, starší tzv. jižní cesta by měla vést z Afriky o zhruba 25 tisíc let dříve přes úžinu Rudého moře zvanou Báb al-Mandab na Arabský poloostrov, odkud se pak naši dávní předkové šířili dále do Indie, jihovýchodní Asie a Austrálie. Jemen ležící „na trase“ této první a dosud hypotetické mezikontinentální migrace našich dávných předků byl ale donedávna antropologicky neprobádaným územím.

Jakub Rídl se účasti na projektu mapujícím genetickou diverzitu Jemenu zhostil s odhodláním jemu vlastním. V archeogenetické laboratoři Přírodovědeckého oddělení Archeologického ústavu AV ČR v Praze se podílel na zpracování vzorků a díky širší obeznanosti s danou problematikou stanovil, který srovnávací materiál je pro účely této práce třeba využít. Vypočítal indexy diverzity, testy neutrality i genetické vzdálenosti zvolených populačních skupin a nastínil tak význam jím hodnocených jemenských populací. Na jeho přístupu musím vysoce vyzvednout nejen samostatnost, ale i upřímné vědecké zaujetí, s nímž jsem se měl možnost setkat již během jeho bakalářského studia na Západočeské univerzitě v Plzni.

Výsledky, které práce Jakuba Rídl přináší, je třeba chápat jako jedny z prvních, které byly na tomto novém a dosud nepublikovaném materiálu, získány. Až dosud se o nížinné oblasti Tihama běžící podél Rudého moře mluvilo jako o místě střetu a vzájemného prolínání arabských a afrických populací, kde by bylo také možné očekávat nejvíce mtDNA subsaharského původu, a o pouštním Hadramautu naopak jako o izolované arabské společnosti bez významnějšího cizorodého vlivu. Výsledky, jichž Jakub Rídl ve své diplomové práci ale dosáhl, tuto naši představu v jistém smyslu narušují, či spíše ukazují na to, jak zavádějící by bylo hledět na molekulárně genetické studie prismatem dnes patrných

etnických skupin. Nikoli v Tihamě, ale právě v Hadramautu totiž nacházíme největší množství sekvencí subsaharského původu a Hadramís (jak si tamní lidé říkají) se od řady východoafrických populačních celků statisticky významně neliší. Není to však jistě důsledkem nedávné imigrace somálských a etiopských etnických skupin, jak naznačují výsledky hledání sdílených haplotypů, ale jde spíše o mnohem starší populačně genetické události, týkající se snad i prvních migrací anatomicky moderního člověka. Na interpretaci takového dosahu sice tato pilotní studie vyhodnocující variabilitu HVS-I prozatím nestačí; je ale nesporné, že nám ukázala jakým směrem by se další monitorování prvních mimoafrických kroků našich dávných předků mělo ubírat.

Navržené hodnocení – výborně

V. Černý, Přírodovědecké oddělení ArÚ AV ČR